

ПОРУКА БАЛКАНСКИМ ЖЕНАМА

ОРГАН АЛИЈАНСЕ ЖЕНСКИХ ПОКРЕТА У КРАЈЕВИНИ ЈУГОСЛАВИЈИ

Број поштанског чековног рачуна 53.191

Администрација: Кнез Михајлова 46/1

Уредници:
АЛОЈЗИЈА ШТЕБИ
ДАРИНКА СТОЈАНОВИЋ

Београд, 15 новембра 1930.
БРОЈ 21—22 — ГОДИНА XI.

Власник за А. Ж. П.
МИЛИЦА ДЕДИЈЕР

Издање 1 и 15 у месецу. — Годинашна претплата:
48 дина, За иностранство 60 дина. Примерак 2 динара

Порука балканским женама

Ми, делегаткиње, на првој Балканској Конференцији, дубоко дирнуто првим успесима те толико жељене сарадње наших народа око остваривања балканског савеза, шаљемо својим балканским сестрама најштоплији позив, преклињују их да служе шом великом идеалу и да виде у савезу наших народа своју рођену ствар.

Ми, жене, које смо подносиле страхоше раша и нисмо биле одговорне за њ, јер наше се владе никак нису базирале на нашу вољу у својим одлукама, ми којима су синови, мужеви, браћа умирали на бојном пољу, дајмо једне другима руку да својим душом порадимо за балкански савез, како бисмо својој деци обезбедиле у будућности трајан мир, како бисмо од њих за увек одспариле могућности да шире невоље и повреде које су снашле наше поколење.

Слушајмо глас својих милих покојника који што од нас заповиједају траже.

Ми, које смо рођене децу жртвовале нечем што представља идеал унапређивања и ушамањивања, знајмо жртвоваши своје предрасуде и националне себичности идеји живота коју представља мир и сарадња између наших земаља.

Тако ћемо ми, балканске жене, данас још непривизнаће јединице, суйра организоване и моћне грађанке, послужити својим земаљама, толико напатањима, а уједно целом човечанству, припремајући ново доба културе и среће.

У Атини, 13 октобра 1930.

М Богдановић, *делг. југословен.*
Кал. Парен, *делгатајкиња грчка*
Јелена Сифнају, *делг. грчка*
Емине Топтани, *делгатајкиња арабанска*

Авра Теодоропуло, *делг. грчка*
Марија Сволто, *делгатајкиња грчка*
Алекс. Тиакакс, *делг. грчка*
Емине Топтани, *делгатајкиња арабанска*

Sporočilo balkanskim ženam

Me, delegatkinje, na prvi Balkanskoj konferenciji, globoko ganjene ob prvih uspjesih tako željno pričakovanoga sodevolanja naših narodov za ustvaritev Balkanske zveze, pošiljamo balkanskim sestram najpogljee vabilo in jih prosimo, da služijo temu velikiemu idealu in da smatraju zvezo naših narodov za najsvetjše stvar.

Me žene, ki smo prenese vse strahote vojne, a nismo bile odgovorne za njo, ker se naše vlade pri svojih odločitvah niso nikdar ozirale na našo voljo, me, katerim so umirali sinovi, možje in bratje na bojiščih, podajamo si roke, da iz vse duše delujemo za Balkansko zvezo, da bi tako naši deci zagotovile v bodočnosti trajen mir, da bi za njo bila za vedno odklonjena možnost, da bi morala pretrpeti takšne nevoľje in razalitve kakor smo jih morale me.

Poslušajmo glas naših dragih rajnih, ki odločno zahtevajo takšno delo od nas.

Me, ki smo žrtvovalе lastno dečo nečemu, kar predstavlja ideal zatiranja in uničevanja, moramo žrtvovalе naše predsode in nacionalne sebičnosti ideji življenja, utešeni v miru in sodevolanju naših narodov.

Na ta način bomo me, balkanske žene, danes še nepriznane edince, jutri organizirane in močne državljanke, služile vsaka svoji domovini, toliko namučeni, a zaeno tudi celenu človeštvu, pripravljajoč novo dobo kulturne in sreče.

V Ateni, 13. oktobra 1930.

M. Bogdanovič, *del. jugosloven.*
Kal. Parren, *delegatkinja grčka*
Jelena Sifnaju, *delegatkinja grčka*
Emine Toprani, *delegatkinja arbanaska.*

Avra Teodoropulo, *delg. grčka*
Marija Svolo, *delegatkinja grčka*
Aleks. Tiakaks, *delegat. grčka*
Emine Toprani, *delegatkinja arbanaska.*

Прва балканска конференција

држана у Атини 5 до 11, завршена у Деафима 12 октобра

На љанском, атинском, међународном конгресу за мир закључено је да се за ову годину сазове у исти град, конференција на којој би се ударио темељ сарадњи Албаније, Бугарске, Грчке, Југославије, Румуније и Турске. Румунска додуше чисто географски не припада Балканском полуострву, а Турска тек са 1/28 свога подручја, али су о њима и историјски и садашњи својим интересима везане за Балкан. Међународни Биро за Мир обрнато се споменим државама и, после разних теškoћа, зајста се састалоде делегати свих шест земаља у граду Скопје, неуморног бистроцна појмова.

Наз југославије требало је да буде десет, али нас се намело шест, тако да смо морали коопирати два — Драва Јевћина, који стајно живи у Атини као наш аташе за штампу, како бисмо достигли бар број оних чвенох мудраца. Оној који је имао да буде наш вођо сломно ручо, друга двојина спрејана, а од двојине словеначких колега један је дошао буквално од смртног одра свог оца. У име наших жена требало је да иде, како знате г-ђа Алојзија Штеби, али јој здравље није дало, него је само послала реферат о заједничком раду балканских жена.

Тако је наша делегација била најмања по броју, али је сваки наш делегат, па и они који не могуће доћи, доо по један реферат. Мој је био о реформи историјске наставе, с њом, укратко, садраним:

Нема неких засебних балканских начела у овој ствари, него се пита

како да се општа начела строге истинитости и праведности примењују у историјској настави код балканских народа. Мени је било до тога да изнесем неке основне а често занемариване истине. После ратова, и сви се слажу у то да ваља предавати историју без шовинизма, без мржње, без икакве пристрасности. Али се људи не слажу у схватању о психолошким и моралним основима такве наставе. Расправља се и, пр, да ли историју ваља предавати „рад не саме“, „али“ с неким практичним намерама, да ли национална историја има или нема да буде „средштинска наставе“; и како и у којој би се историја ратова могла заменити нејиним грађаном. А не помишља се да оно образовање које је човек знао усвојити — и које се не може ни доказати ни порећи дипломата — неизбегово учине, на било који начин, на његов практичан живот, и да свако ко смишља чему друге ваља учити свагда има — призивано он то себи или не признава — и неке практичне намере. Не спознаје се доста да је, како доду изјављује историјско друштво у Aix en Provence, свако фрагментарно учење историје, ако се не заснива на претходно усвојеној, и најзбијенијој, целини опште историје, не само бесплодно него и штетно, јер привикава дух кривим сразмерама; осим тога, није сваком народу додељена једна од првих улога, није историја сваког од њих једнако добро осветљена науком и богатством оно што делује на младе душе, па се догађа да се, тобож ради на-

ционалног васпитања, деца кључају сухопарним подацима — често и непознанима — које ће заборавити чим следеју, да нећим они долге закривити много места које би се могло испунити знањем вреднијим за њихов интелектуални и морални развистак. И заборава се да није довољно предавати историју непристрасно, него да ваља још познати како младеж не би отуђена од ствари што мора из године у годину учити и говорити о толикој смеси дугог и гениталног, гнусног и узвишеног; а што се тиче историје културе, нарочито уметности, она се у школи може врло лако изродити у површно и мекушоно херетике, чим изгуби везу несау с крутом збиљком животном. Не ваља скривати зло које ваља чини једни другима, него ваља показати како и појединци и народи нагнуу томе да заборавају зло које су учинили другима, а вапнују за осветом за зло које су њима учинили други, све ако су га сами изазвали. Ваља показати да ниједни народ нема монополију ни да чини зло ни да га не чини. Ваља развистати у ученицима смисао за критику такозваног јавног мињена, показујући им како се оно може фабрицирати. Ваља настојати како би младеж замрзела лажна уопштавања. Ваља им оголити ништаво свих оних циљева који се могу постићи само лажицама и наљемем.

II

Време се мењало на боље, у сваком погледу. Дочека нас небо тмурно и хладно, савесна неатиичко, а већ сутрадан се развистати те завлада прескоро лето. Области нам само још приредиле једну претставу, кад смо с Акрополе гледали запад страна. Тако се и сама конференција развистају од суморне неволности

првих дана до неочекиване радосне летоте.

На политичкој конференцији теже је него на обичним конгресима говорити истину а не озлоједити, остати искрено добронамеран а не бити ничија буада. То се често још отежава тиме што се говорник служи језиком који није ни његов ни слушаца његових. Да се место француског зме који језик — хомункукс, сепајрано или други, би-мудко би можда још горе, јер тада нико не би располовао овим богатством изражаја које је могуће само у природној језику, а тако је потребно чим се не ради само о нечему сухопарно-стручној него о дубоко животном. Осим тога многи који службено сарађују на зближавању народа и не помишљају да би и у приватном животу морали бити праведни према тим народима; овамо се кљана и кади, а приватно се брбља да су Икси Илеоли, Испидинон кукавине итд. Можда у психичним претрекама за истинско измирење има и неких типичних разлика између појединих народа. Једни су пресрени да сваком приликом, стару и младо, мушко и женско, бране извесну националну зајду, без обзира на правду и истину; други нагнуу на другу крајност, то јест да не буду солидарни ни у добу. Ми имамо висте дара за ово него за оно прво (а не зна се које је горе).

Али и извесна навјеница „доброга воља“ висте смета него што користи. То се забавно испљавало у расправљању о реформи историјске наставе. Многи се патентовани мирољубиви у дубини душе своје тако мало поуздају у своју многоисповедну љубав према човечанству, да се боје да би им смртно наставка да се изложи оштром ваздуху историјске збиље. Амбициоз-

11 новембар

11 новембар 1918..... шта значи? Да ли крај још веће несреће, или почетак још веће него што је била она која се привидно завршила тога дана?

Човечанство је у деценијама пре великог рата постигло многе слободне како за појединца тако и за групу, а сада још није успело да постигне једну број оубака као што је то случај данас, угрожавање ратом више је изгледало на неозбиљну причу него на злобу, техника је напредовала муњевитом брзином, интернационалне везе су се јачале — уопште неог живог, осим званичног политичког живота, данас је познато да пред човечанством један мизан, нормалан пут живота. Појединци сукоби између народа нису се сматрали из из далека као увод у будућу велику трагедију. Намрештања лица одговорних државника великих сила кад год су се више сматрала за потребан атрибут политичког него за озбиљан елемент по народима. Да грозничаво наружување (наравно због „сигурности“), а никако због тога да би се једном дана испробали нови модерни инструменти за смртоносне операције над народима) не би пробудило сумње, вешто су били уобичајени сирењаци гласови о „светском миру“ инсценирани део такозване мировне конференције у Хагу (1899 и 1907). У овнеће скоро свих држава — а без учешћа народа — расправљало се на њима баш о методама рата, а светски мир су сматрали за непостижан циљ. Широке масе задовољавале су се лењинизмом, а не политиком, суверено пуштање „одговорним државницима“, који су били сви уверени да међународни живот мора бити утакмица, а не споразумни рад.

У августу 1914 прсино је наоружаван мир, отворила су се сва рата добро наоружана сигурности и крвава ивица погубила. Милеона младих снажних људи је морало у борбу — измислили су се лепе речи о правди и слободи — за империјалистичке тежње великих сила, које су имале намеру да у томе метежу издрже прогутати мале државе и да их још више заробе под своје туге и безгласне ружаве раје. То је добро, али разобљен је лезирод одговорних за рат нашоје да је смрт жаке спора. Човечанство још није видело најгрознијих сцена, требало је пронаћи нешто ново, што би пакао још погорашао. И већ у великој битки код Иперна (22 априла) се издигло прво и једино страшно средство: Немци су упо-

ребрили први пут отровне гасове против „непријатеља“, који су били, у томе случају, Алжирци и Канађани. Каква ли је то постојала мржња између једнога немачког сељака и прина из Алжира, који сигурно нису знали један за другог да постоје, да су се морали издвајати грозан начин убијања? Ко је мислио на то? Ко је смео да мисли? Стотине година су нас васпитавали у вери у различите ауторитете, убијали систематски самосталност мишљења и акције — зато је било могуће да је на први поглед отишло пред очима, да се морају издвајати, на класици. Да би рат још више добио изглед победених страсти и нагона, уводила су се још нова средства за убијање. Године 1916 први пут су ступили у акцију авиона да убијају станиовиштво иза фронтава и да уништавају велике варнице и мирна насеља. Те исте године пакло, Полиорнице, које су Немци употребљавали из одвојеног чакта, крстале су по свима морима и за кратко време уништиле највеће лађе са свима жиним бињима на њима. Кад су тако успели да претворе небо у небо у крваве пољане, делови убијања и ружавије пакла, својом елементу изгледале се преливајући из година у годину. На фронтовима се брзо умирало, а у залеђу је глад жада једнак успехе и ако мало спорје. Таквим начином се борило човечанство за највише идеале — за правду и слободу.....

Кад је 11 новембра 1918 године дошло примирје, обрачун је био савршен. Пошто је издвојено војних у рату, између 200 и милиона оних, који су пропали услед недовољне исхране крај 51 месец рата остали велики болесници; материјална штета, која се пела на милејарде. Најглавнији губитак, којег није могуће изражити у свупарним бројкама, морало је пролађење човечанства — обично не узимано у ратни губитак, у штету која је задесила све подједнако, победнице и победене. Рат је био створио нове морални законик, створио је нове појмове о дозвољеном и недозвољеном, до темеља продрмао друштвени поредак.

Убијање на фронтовима било је 11 новембра 1918 звлачак, а убијање без оружја, као последња фа-

ли велике, широм отворене очи, које су замислиле гледале у себе и даљину.

Тога вечера је насликом ружом обачено у небеску светлост нешто непознато из туђих крајева, тресуло је мисао, као да је долазео први, из „мрачног“ (попуног) у Италију „лао је“, Нешто непознато, ново, туђе, сасвим неразумљиво је ступило пред њих, стајало је тамо високо и широко, а није имало лица, ни очи, ни уста. Нигде се није могло сместити; ни у тај гласни живот и светлост као пред огромним висиоцим, примим зидом, и није могла да изађе. Приближава се зиду, тамо се запрепашта и упушта.

„Кад ће да се врати“, замислише упита Тончек.

„Лојска га ошине срдитим погледом.“

„Како да се врати кад је пао“.

Сви људи сви се преко свих примим зидом и не могу погледати преко њега.

„И ја ћу још у рат“, изненада се јави сећугодишњи Матијече, као да је брзом ручком ухватио праву мисао и све што треба да се каже.

рале прошлости човечанства, није престао ни 12 година после закљученог примирја. Грозније него икад пре великог рата стоји пред човечанством страшна авт — не рење социјално питање. Рат је санкционисао убијање за неке имитационе вредности, дозволио је да је постао свака сам теби најближи. Човечанство вуче то страшно наслеђе и не може преко њега у сферу чистих и несесних мисли, од куда би се отворило видик за свима непрегледних маса бедних, које је сваким даном повећавао. Док се не издвоје једна силан број морално неистакнутих личности да би зауставили огроман талас себиочности, дотле не може постојати право примирје и неће бити правота мира.

Београд. Штеби Алжирца.

Између мира и рата

Редуцију војске спровела је Мексика и смањила број војника од 175.000 на 50.000. Сходно томе редуциран је буџет за војску од 200 милиона франка на 100 милиона. Утеврђена на војном буџету употребиле се за просвету, грађу путева и железница.

Питање разоружања расправљано 6 новембра комисија за разоружање при Друштву Народа у Женеви. Ова комисија има да спреми материјал за главну комисију. Материјал спрема већ четири године, али резултати баш нису сјајни, осим ако се мере по потрошеној хартији. Ранији директор одређена за разоружање при Друштву Народа Мадаринац, напустио је кључев о разоружању „désarmament“, где каже да је за време четирмесечног заседања војничке подкомисије било потрошено 3.750.000 табака хартије. То је исто тако огромна бројка као што је огромна она, која нам каже колико потрошено је државе на свету за годину буџете, износи 3856 милиона долара! О раду комисије говорилимо опширније кад буде завршена рад.

Паџифизам у пракси. По извештају „Office national des Universités et des Universitaires“ и „Société d'échanges interculturels franco-allemands“ је било за време последњег школског распуста 308 немачких љака у Француску, и исто толики број француских љака у Немачку. Измена Јака врши се од ове године и између Енглеске и Немачке. Једна лондонска школа (Tolling-

ton-School) послала је групу својих Јака у Саксонску. Сваки од енглеских Јака се пре пута дописивао са једним немачким Јаком свога доба. Енглески Јаки дошли су у августу када је у Немачку још грађапа наставили и они су присуствовали испитима. После свршене школеке годне отпутовали су немачки Јаки у Енглеску. Измена Јака постоји још међу једном берлинском гимназијом и „Gresham-School“ у Холту, а једна берлинска школа је у фебруару ове године изменила Јаке са француским Јакима за време школског распуста. Из три берлинске школе отпутовали су Јаки још у Белгију и Франску.

Друштво Народа и филм. Под именом „Société International pour la Diffusion Artistique et Littéraire par le Cinématographe“ (С. I. D. A. L. C.) основан је у Паризу интернационални одбор са задатком да ради на споразуму међу народима помоћу тофилма. Овај одбор рапистичке сваке године награду од 150.000 франака за најбоља манускрипта, а сваке године једну област науке, социјалног живота, економског живота, поучан или забаван, али мора имати тенденцију за међународни споразум и зближење у духу рада Друштва Народа. Награда ће се подељати сваке године другога уторника месеца децембра, јавља сваке године децембра. Пошто је одбор од 125.000 франка има одбор на располагању још 25.000 франака да с њима награди или откупи примерна дела. Филм који добрије награду биће предан на разне језике, а спремиће га „Société des Films Historiques“ у Паризу. Прво приказивање награђеног филма биће пред члановима Друштва Народа у Женеви. У свакој држави створиће се нарочити одбор, коме треба да се прелуду манускрипта. Тај одбор изабраће три најбоља манускрипта да их пошаље одбору у Паризу. Интернационални жири састављен је од дипломата, књижевника, јурналиста и стручњака разних земаља.

Разоружање у Сјед. Државама. Према лондонском споразуму за помоћно разоружање америчког поморског министарства је изабрало из регистра ратних лађа 17 поморских рушилица и три лађе за половање мина.

За угад. Један леп пример практичног рада за зближење међу Французима и Немцима даје по-

Иван Панкар

Дена и старии*

Дена су имала навику да разговарају пре по што ће ићи на спавање. Разместити би се крај широке пећи и причајати би што год им је пало на памет. Кроз мутне прозоре црни мрак је гледао у собу својих ошних пуних снова, из свих кутова су се дизале тике сенке и носиле собом чудоване приче.

Дена су се претрпала што год им је пало на памет, а на памет су им долазиле само лепе приче, исплетене из сунца и топлоте, из љубави и наде. Будућност је била један једини дуг и свегао празник; између Божића и Ускрса није било поста. Тамо негде за шареним занесом неог живог се издигло прво и једино страшно у светлост. Рени су биле тек на поглед разумљиво шапућале, ни једна прича није имала почетка, ни једна прича није имала краја. Донекад су говорили сви четвори на једанпут, и један другом нису сметали; нису су занесено гледали у ошну дивну небеску светлост, тамо је била звучна и испуњена светлост. Дена су прича имала своје живо и сасвим јасно лице, свака била свој сјајни крај.

Дена су толико дивна једно на друго, да се у мрак није разабирало лице најмлађе, четирогодишњег Тончка, од лица деветогодишње Лојске, најстарије месогиње. Образи су им били жути и мали, а сви су има-

„Мали си“, дубоким гласом саветује га четворогодишњи Тончек који је још ходио у сукњима.

Милка, најмлађиња и најбољешљивија међу њима, завијена у мајчину мараму, која јој је била превелика, тако да је личила на путнички свежак, питала је неким тихим гласом, који је долазио као испод неке сенке.

„Какав је рат, то кажи Матијече, причај, причај!“

„Матијече је објашњавао:

„Рат је то да се људи међу собом кољу ножевима, секу сабљама, убијају пушкама. Што их више покољу, то је боље, али кад се нешто нико не приговорно, јер тако мора да буде. То је рат.“

„А зашто се кољу и секу?“ пита Милка.

„За цара!“ одговори Матијече и сви заћунаше. У даљеким даљина појавио се пред њиховим очима нешто слично, обасјано светлом језица. На њу и тресуло дах је гласно пролазило из уста, — било је као у цркви о великом благослову.

Затим је Матијече понова махнуо руком, као да је ухватио мисао, можда само због тога, да би са обе стране одклонио тишину, која је мисао лежала над њима.

„На њу и тресуло неспријатељ!“

А кад је неспријатеља да је има и ма рогоне? изненада зајача талас глас Милки.

„Наравно да их има... другојаче не би био непријатељ“, озбиљно и скоро љутито потврдио је Тончек.

Али, ни сам Матијеч не знао прави одговор.

„Мислим да их нема“, поставља одговор, а реч су му застаје.

„Зашто би имао рогоне... човек је као и ми“, јави се са негодовањем Лојска. Затим се замисли и додаде:

„Мамо душе нема!“

„После другог размисљања пита Тончек.

„Како ће ти то кад човек падне у рату — падне тако натраг“ и показе како човек пада на леђа.

„Убоји га — да буде мртвг“ мирно је објашњавао Матијече.

„Отац ми је обећао да ми донесе пушку.“

„Како ће ти је донети кад је пао“, љуто га прекида Лојска.

„Па убили су га... до мртвг?“

„До мртвг“.

Семоро младих, широко отворених очију укочено и плашљиво гледају у мрак... укочене очи су гледале у нешто непознато, сру и памети неразумљиво.

У исто време су седели стари отац и стара мајка пред кућом на клучи. Иза тајног шиша у прву светлост су последњи врени прази; татко од стаје чуо се пригнуче, затегнуто и већ промукао плаз; то је била млађа мајка, која је хранила стоку.

Стари су седели дубоко погнучи, тежи да забавије један за другог и држали су се за руке, као што је већ одавна нису чинили; гледали су у вечерње небеске зраке ошине без звука и проговорили нису ни речи.

Са словеначког превела А. Ш.

* Из књиге „Полобе из сан“.

крајински школски колеџијум у Дижону. За задатак да матури да је следећи немачки текст: „Ludwig Borne написао је јануара 1830 год. следеће: Чисти људи у ово земље морају се залагати да удруже француску и немачку омладину у пријатељство. Када ће леђни дан да на ратним пољима, где су се обједињили њихови очеви, Французи и Немци заједно кажу и да се заргнење моле пред заједничким гробовима? Вечито пријатељство, вечити мир међу народима — да ли је све само сан? Не, мржња и рат су снови из којих леђни дан се јединога дана пробудити.“ Кога је то, где је искућено овај текст послужи за писмо пријатељу у Немачкој. У истини јаван пример једне школске власти.

Белгски министар спољних послова, Хендерсон, о разоружавању. Белгски министар спољних послова држао је 26 октобра у Newcastle on Tyne говор, где је искућено третирао питања спољне политике. О разоружавању је казао следеће: „Сваки део нашег народа је тврдо убеђен да морамо постићи међународни споразум, који би обавезао сваку државу на разоружавање. Само на тај начин можемо у будућности спречити ратове. Докледа постоје динарске армије и динарске морнарице тешко је савладати искућење да се не употребе. Сваки народ жели сигурност. Али, питање је да ли постиже сигурност тиме кад издржава огромне армије и морнарице, које су настале између 1914—1918? Пакт Друштва Народа каже да се сигурност не постиже на тај начин. Члан 8 пакта налаже подизањем да приме обавезу за смањивање и ограничење националних армија тиме што ће да склапају интернационалне уговоре. Задатак, за који је основано Друштво Народа, не може се изнад постићи, ако се не спроведе напред оштар разоружања на основи интернационалних споразума. „Разоружање је први захтев да се омогући будући рат“.

Од 1 новембра адреса администрације нашега листа јесте: Београд, Кнегиње Ђубице бр. 1. Промена адресе важи такође за Женски Покрет у Београду и за Женски Клуб.

Избори за немачки парламент

„Dr. G. Bäumer да је у Bulletin и Nit. Женског Савеза извештај о немачким изборима; из његов члана доносимо следеће.

Резултати последњих избора у Немачкој, знатно су ослабили либералне партије. Радикалне групе деснице и левице су ојачане, нарочито национални-социјалисти са 107 посланика, а затим комунисти са 72 посланика.

За странке је можда потребно једно објашњење тога факта. Национални социјалисти сачињавају политичку партију крајње деснице у немачком парламенту, и уједно они хоће да прикупе — што и чине — нај сиромашнији stalek становништва. Ова партија је основана у циљу да се бори против марксизма, али је усвојила извесне социјалистичке идеје, или боље речено анти-капиталистичке идеје, као н. пр. национализацију индустријских трговца, експроприацију великих пољопривредних поседа, и шта више, она има мало шимеричке претензије, да тражи забрану интереса на капитал, С друге стране принцип, на којима

почиња програм националних социјалиста, су нејасни и пуни контрадикције; ти принципи садрже извесне захтеве, чија се једина оправданост налази у карактеру њихове пропаганде и стога се њихова партија не може сматрати за праву социјалистичку странку. Они су највећи агитатори протеста против Јунговог Плана. Њихов велики успех може се објаснити само тиме, што народ немачки сматра да је узрок данашњој економској кризи и беспослицы баш у Јунговом Плану. Природно да се у епоси економске кризе, као што је ова, кроз коју пролази немачки народ, опште осећање партизи влади, што и даје објашњење, да национални-социјалисти, који још никад нису били заступљени у влади, придобију лако политичке незадовољнике. Њихов пораст показује моралну и политичку опасност, која се увек појављује кад један народ има да поднесе економски и морални терет, који превасилази његове снаге. У једном пољеном народу фашизам се скрива у облику партије националних-социјалиста.

Као и фашизам у Италији, исто је тако и партија националних-социјалиста у Немачкој протинва учешћа жена у политичком животу народа. Она није кандидовала ни једну жену на својим листама, чак ни за општинске изборе. Немамо још могућности да докажемо у којој мери же, и поред те њихове тежње, дале своје гласове за њихове кандидате.

На ранијим изборима радикалне партије: комунисти са једне и национални-социјалисти са друге стране, имали су најслабији проценат женских гласова. Али је могуће да не буде исти случај у последњим изборима. Ово може бити не само стога, што су жене, и поред факта да је ова партија одбила да стави на својим листама и жене, из другог разлога за њу гласати, на чак и зато, што се појављује и код њих реакција против учешћа жена у политичком животу. У свима земљама има жена реакционарног духа, и природно је да се такве жене могу наћи у Немачкој, нарочито што је прavo гласа женама дато после једне револуције, и оне у маси нису биле за то припремене. Али, политичко право жена је сада мало дошло у опасност због факта, што је ова реакционарна струја, појачана националним-социјалистима. Али, ја сам лично уверена, да ће једна велики број жена, које сада прихватају принципе националних-социјалиста из опозиције према женском парламентаризму, промену своје држање, и то нарочито млађе жене. Ми смо већ видели такву еволуцију, што се тиче женске омладине, у разним организацијама, а нарочито у „Jungdeutscher Orden“, која данас са демократском партијом сачињава срж Државне немачке партије. Но свакојако, једна парламентарна група од 107 чланова у којој нема ни једна жена, испољава тежњу да се смањи учешће жена у немачком парламенту.

Ово стање ствари је компримирано тиме, што је међу 72 члана комунистичке партије 13 жена — што значи 19% — највећи проценат, жена међу свима партијама у садашњем парламенту. Када будемо имали све податке, односене се на изборе, биће интересантно да се у-

ставају да ли је тај велики број жена истакнут на листама комунистичким, привукао и велики број женских гласача. Нема сумње да је та партија стога и ставила велики број жена на својим листама, само да би привукла женске гласове.

Једна од најпосебнојих жена „Државне партије“, Д-р Марија Баизабет Лидер, (Marie Elisabeth Liders), није била изабрана. На овоме треба једно објашњење. Али, на којој је била кандидована Д-р Лидер, (Dr. Liders) према ранијем броју кандидата велике партије, она је имала велике гаранције да ће проћи, но према гласачком избору, пошто је њена партија изгубила гласове, она је такође пропала. Али, ми смо све уверене, да ће она сигурно бити изабрана на издјуним изборима; немачке жене учиниће све што је могуће да јој даду сигурно место.

Нови парламент, који ће се ускоро састати, не представља, као у нормално време, увећање и мишљење немачког народа. Урок изборних последица ове године је у економској кризи, незапослености и несигурности живота. Под овим условима терети, који тешко падају на немачки народ, најдугове се осећају. Они који у Немачкој осећају тежину тих терета, као и сви остали, али који такође осећају да се они могу поднети само здравом сарадњом са свима осталим народима, учиниће све што је у њиховој моћи, да омогуће реконструкцију.

Белешке

Опет један леп напредак. За заменика управника казненог завода у Пожаревцу наименована је госпођа Ангелина Молеровић-Јовановић, досада секретар крагујевачког протвеног суда. Казнени завод у Пожаревцу има оделења за жене и сасвим је на месту да на управљање тога завода има утицај једна спремна жена. Госпођа Молеровић искрено честитомо и желимо да буде њен рад успешан.

Изложба ликовних уметнина у Загребу била је од 19—30 октобра у Уметничком павиљону. Критика је маложе примила изложбу дана. Изложбе су: Дуђин, Borelli, Crnić, Bandur, Sandrova, Stiborska, Schmidt, Ostović, Bojnić, Mayer, Kovačić, Piščanec (Љубљана), Orešković, Augusta Stanel (Марибор), Henrika Stanel (Љубљана), Sodnik (Љубљана), Kuterca (која је већ умрла), Bolovec, Вајарка (Љубљана).

Предавања у Женском Покрету у Београду. 25 октобра одржао је у Женском Покрету веома интересно предавање г. Др Милош Поповић о рационалној заштити живота. У вези са тим проблемом говорио је и о рационализацији порођаја и изнео врло документоване разлоге да се приступи решавању тога проблема. У издубем броју ћемо донети опширнији извештај о томе предавању. — У суботу, 15 новембра, одржаће предавање госпођа Милена Атанаковић о Друштву Народа, а крајем овога месеца или почетком децембра говориће госпођа Д-р Ксенија Атанаковић о идеји мира код старих филозофа.

Из уредништва. Уредник „Женског Покрета“, г-ђа Алојзија Штебић, неће бити неко време у Београду. За то време је њена адреса: Рожна долина X/6, пошта Винч при Љубљани.

Elizabeta Altmann-Gottfheier. 21 октобра умрла је у Минхену (Немачка) Д-р Elizabeta Altmann-Gottfheier, председница комисије за женске позиве Интернационалног немачког савеза. Њеном смрћу губи немачки женски покрет једног ванредног бистрог и вредног радника, а интернационални женски савез једног стварног и искреног сарадника. Ова жена је била једна од оних, које је више расправља из подручја социјалног питања и многе заједно са својим мужем, професором Altmanpov. Она је била и председница друштва немачких националних економка-жена и имала је веома јак утицај на омладину, која се бави социјалним питањима. Она једина била је професор у трговачкој академији, која је у рану универзитета, у Минхену.

Госпођа Kollontaj наименована је за совјетскога посланика у Штокхолму и стигла је на своје ново службено место 3 новембра. Изјавила је да ће њен највећи задатак бити да успостави добре трговачке везе између Русије и Шведске.

Конгрес за рационализацију равања одржао се ове године од 1—5 септембра у Цириху. Вођила га је госпођа Јохана Борница тога покрета, посланица у парламенту у Цириху. Америчанка Mat a t e t a и др е т. Социјална бела протерачких породица са много деце, нарочито телесно и душевно пропадање матера у таквим породицама, њу је натерала да се сва преда томе покрету. На конгресу су били примљени извештаји из појединих земља као из Египтске, Холандске, Аустрије, Савно динарских земља, Кине, Индије, Филипина, Кореје и Јапана. Из свих извештаја се видело да треба увести још тешку борбу за продирање покрета, али свуда полако продира сазнање да је друштво дужно да посвети томе питању нарочито напредној. Давље се бавио конгрес савршеним практичним питањима, методама рада. Међу делегатима је било највише лекара.

Феминизам у Јужној Америци напредује! Еквадор, мала државица дана је у чл. 13. новог устава прavo гласа женама. Тај члан гласи: „Сваки грађанин Еквадора, мушкарци или жене, који зна читати и писати, има право гласа“.

Жене у шпанској полицији. За време изложбе у Барселони употребљене су и жене, први пут, и то уместо мушкараца у тамној полицији. Искуство њиховога рада било је тако добро, да се сада припрема дефинитивно наименовање жена у шпанској полицији.

Чајанка у Женском покрету. У суботу, 22 новембра, одржаће на чајанци Женском Клубу, Кнегиње Ђубице чл. број 1, литерарну конференцију под називом: „Млади песници“. Јован Радловић је „Разговори о жени и поезији“.

ПЛАЖА ПРЕТПЛАТНИЦИМА

Умољавају се претплатаници Женског покрета да извисте администрацију о евентуалној промени адреси, а нарочито о промени кућних бројева у Београду.

У исто време се моле претплатаници који нису послали претплату за 1930 годину да то што пре учине.

Администрација листа